

Dok košava produvava

O dve predstave Srpskog narodnog pozorišta, a u čekanju treće koju je pokosio virus

Dženis Džoplin članica je "kluba" onih umetnika koji su otišli sa dvadeset i sedam godina – zvezda iz sveta umetnosti i popularne muzike, uz standardnu konstataciju da bog sebi prvo uzima najbolje. Dakle: Džimi Hendriks, Džim Morison, Brajan Džons, Dženis Džoplin, Žan Mišel Baskijat, Ejmi Vajnhaus... Uglavnom je reč o smrtonosnom miksu alkohola i narkotika. Mada Kurt Kobejn to rešava hemingvejevski – pucnjem iz puške. O ovom fenomenu pišu se studije i on često služi kao inspiracija tekstopiscima, uz tezu da ako ode te sa scene sa dvadeset i sedam prelazite direktno u legendu.

U predstavi *Ko je ubio Dženis Džoplin?* – u koprodukciji Srpskog narodnog pozorišta i OPENS-a – kao što i naslov svedoči, imamo retrospektivni uvid u genezu njene sudbine, kao i njeno gašenje. Tijana Grumić pripoveda u dvoglasju, sa scene nam se obraćaju dve Dženis – jednu igra Sonja Isailović, drugu Bojana Milanović. Sonja Isailović je ostvarena diva Dženis a Bojana Milanović Dženis obična, smrtna devojka. Pred vama je dijalog dive sa *onostranim* uvidom – saosećajne i sa potpunim razumevanjem prema sebi kao smrtnici i obične devojke koja nam se obraća – *ex medias res* – iz samog vrtloga sopstvenog života.

Ubedljiva i energična igra tima predstave na samom početku vas emotivno potrese iako znate sled događaja: kolege iz Dženisinog benda pronalaze njeno mlado, beživotno telo na podu hotelske sobe. Tijana Grumić vešto i dovoljno jasno, a opet bez razgranatih digresija, govori o životu zvezde. Priča je od početka, kako bi samom pripovešću objasnila zašto je ta mlada žena otišla tako rano. Teško odrastanje u maloj uskogruđoj sredini industrijskog gradića, malo građanski moralizam zasnovan na ste-

Ko je ubio Dženis Džoplin?

Foto: V. Veličković

reotipijama, kruta i konzervativna sredina, neprepoznavanje osobnosti, traženje a nedobijanje podrške, ignorisanje talenta... Osnovna su obeležja njegovog životnog puta.

Veštim pripovedanjem, prikazujući konzervativnu Ameriku polovinom prošlog veka, Tijana Grumić postavlja pitanje: Koliko su se danas stvari zaista promenile, i šta je ipak ostalo isto? Ona tokom predstave gradi autentičnu sliku vremena u kojem je Dženis Džoplin smatrana čudnom jer je na univerzitetu nosila pantalone. Danas su, istina, pantalone na ženi legitimne. Ali koliko stvari i uloga je ostalo u istim starim krutim okvirima, iako se na momente činilo da se društvo duboko, temeljno menja – pita nas tim ove predstave. S obzirom na to da živimo u vreme novog konzervativizma svakako ne mnogo. Scenografija Željka Piškorića je razdelnik, deli svet na dve stvarnosti – sastoji se od kartonskih panela na kojima su figure žene, muškarca, vojnika, deteta, i svaki od njih ima rupu kroz koju se može proturiti glava – to je svet u kojem Dženis odrasta: krut, konzervativan, zadržat. Svet u koji odlazi kada napusti kuću je od krvi i mesa, mada joj ne pruža dovoljno podrške i utehe. Kostim Senke Radosavljević je kostim epohe, on pred nas donosi Dženis koju znamo.

Rediteljka Sonja Petrović na scenu postavlja tri toka priče koji se prepliću. Jedna je pripovest već umrle Dženis, koja se fiktivno dešava iz njene garderobe, u kojoj ona ima nastup dive i jednako nosi snažno saosećanje prema sopstvenom stradanju; druga teče kroz pripovedanje životne priče i govori o odrastanju, zabudama i istinama mlade žene koja postaje zvezda u punom smislu te reči; i treća je ono što bismo nazvali muzički narativ, jer je ovo predstava-koncert, i Sonja Petrović vrlo umešno dramu prepliće sa songovima koji pripadaju Dženis, odnosno njenom vremenu. U dnu kamernog scene Srpskog narodnog pozorišta nalazi se bend koji bez zadržke daje sve od sebe.

Čitav tim predstave igra vrlo žustro, bez pošte, sa namerom da bude u službi priče i da nama u publici tu priču prenese tako da je osetimo utrobom, pa tek onda srcem ili glavom. Osim dve Dženis tu su: Stefan Vukić, Dimitrije Arandelović, Vukašin Randelović, Petar Banjac, Filip Grubač i Igor Sakač, koji su u ulozi oca i majke i prijatelja i ljubavnika (kao Triki u romanu *Horseless Mike Oklopdžića*), i oni svoje uloge igraju gorljivo, u kontekstu koji to od njih zahteva. Predstava *Ko je ubio Dženis Džoplin* uspeva da otelotvori samu divu: da bude vrlo osetljiva i vrlo žestoka u isti mah.

solitere

NOVOSADSKI OMNIBUS

Projekat Srpskog narodnog pozorišta, *Novosadski omnibus*, zamišljen je po principu da tri mlada autora, nekadašnja studenta novosadske Akademije umetnosti, postave na scenu komade nastale po prozi trojice novosadskih pisaca: Slobodana Tišme, Franje Petrinovića i Đorđa Pisareva.

Premijerno su izvedene predstave *Pojačalo i gitara* po Tišminoj priči u režiji Ivane Janošev, i *Gramatika poremećaja* po romanu Franje Petrinovića u režiji Davida Alića; a za sredinu marta planirana je premijera predstave *Velika očekivanja* na osnovu istoimene pripovetke Đorđa Pisareva u režiji Dušana Mamule. Planirano je isto tako da se o sve tri predstave piše "u cugu" nakon premijere *Velikih očekivanja*, no kako je njena premijera zbog situacije sa virusom korona otkazana, govorimo o dve izvedene predstave i očekujemo premijeru treće.

Predstavu *Pojačalo i gitara* režirala je i uradila dramaturgiju Ivana Janošev, u potpunosti se oslanjajući na pripovetku Slobodana Tišme. A Tišma je, kao i uvek, nadnaravan i jedan od onih autora koji Novi Sad postavljaju u mitski prostor Urvideka (ova priča pripada istoimenoj zbirci). *Pojačalo i gitara* savršeno opisuje sledeća rečenica: "Imao sam trideset i šest godina i koji mesec više kada sam jednog sneznog, a nekako toplog zimskog dana saopštio svojim sada već ostarelim roditeljima, kod kojih sam još uvek stanovao, da sam odlučio da kupim električnu gitaru i pojačalo." Ivana Janošev predstavu smešta u jedan stan, prateći atmosferu same naracije, sa prigušenim svetlom i mnoštvom biljaka u saksijama. Jovan Živanović vrlo tačno igra našeg junaka (a uvek negde zamišljamo nekog Tišmine konstitucije, mada je priča pseudobiografska) ne samo zato što je visok

Foto: S. Doroški

Novosadski omnibus

i tanak, nego zato što on predstavlja jedan tip novosadskih junaka iz vremena osamdesetih, pa i devedestih, a možemo reći da ih i danas možemo pronaći među mlađim generacijama – junaka gradskog, definisanog mitskim prostorom Grada, njegovim slengom i toponimima. Ono u čemu Ivana Janošev uspeva jeste kreiranje jedne specifične, pomalo izmeštene atmosfere, koja vam daje osećaj da iako pažljivo pratite narativ, Tišma vam sve vreme govori o nečemu što vam izmiče. Protok vremena je spor, atmosfera zamućena. Kostim Andreje Rondović jednako prati atmosferu Urvideka, pa tako glavni junak nosi majicu na kojoj piše "The end", a postoji legendarna Tišmina fotografija u majici sa tim natpisom sa koncerta "Lune" iz 1983. godine. Roditelji igraju Sanja Mikitišin i Miroslav Fabri, u plastično jasnoj podeli: brižne majke i oca u sukobu sa sinom kojeg ne razumeju. Igraju ih sinhronizovano i jasno, dok Sonja Isailović autentično igra devojku koja oformi bend sa našim junakom; ona pripada vremenu priče kako nastupom (izvođe se pesme Lune i La strade) tako i samom pojavom. Priča se zaokružuje upravo u nadnaravnom – u snu o ocu i ribi, a ono što ova predstava uspeva jeste da učini da fantastično samom naracijom prenese snagu i atmosferu tog oniričkog kraja, kakvu osećate i dok čitate pripovetku. Predstava otvara dve velike Tiš-

mine teme: poziciju marginalca i poziciju anti-Edipa.

Gramatika poremećaja, predstava koju je režirao David Alić, koji je dramaturgizovao i roman Franje Petrinovića, postavljena je kao kamerna priča o jednom paru koji vrlo srčano i usredsređeno igraju Vukašin Randelović i Mia Simonović. Kao žena koja zavodi našeg junaka pojavljuje se Sonja Isailović, igrajući zavodnicu u skladu sa atmosferom predstave. David Alić čitav fokus stavlja na narativ i igru glumaca kroz jedan komplikovan odnos veze koja se raspada. Polazeći od ličnog on markira društvo i vreme. Reditelj kroz glas junaka prati ono o čemu govori Petrinović – on govori o strahovima koji današnjim čovekom vladaju toliko snažno da ih se on po svaku cenu ne boji odreći, jer se opet plaši da od njega ne bi ostalo ništa ako bi napustio strahove. I nema te slobode za koju bi ih on dao. Ako govorimo o onom što markira grad ovde je za mene to slika stana u vojnim kulama na beogradskom keju, koja mi je stalno bila pred očima, dok košava duva i nikog ništa ne pita i nikome ništa ne objašnjava. Tim predstave *Gramatika poremećaja* uspeva da vrlo jasno kreira atmosferu frustracije, suočavajući nas sa onim što se danas zove "overthinking", i podseća da možemo čuti sebe samo ako budemo tihi. A onda možemo čuti i drugog i ostvariti izravnu komunikaciju. ¶

NATAŠA GVOZDENIĆ